

ОСИГУРАЊИКА

ОСАМ САТИ

ГОДИНА XXXX • БРОЈ 15 • БЕОГРАД, 15. АВГУСТ 2008. • ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

Аутопортрет (Елизабет Виже Ла Брун)

ГОВОРНИ АУТОМАТ

0700/017-017

ПО ЦЕНИ ЛОКАЛНОГ
ПОЗИВА

011/30-60-680

0 – 24h

НАША ТЕМА

МАЛО МЕСТА У
ДОМОВИМА ЗА СТАРЕ

**МУКА НЕ ПИТА
ЗА ЦЕНУ**

• Стране 4 и 5

У ЖИЖИ

ПРЕКОВРЕМЕНИ
РАД У СРБИЈИ

**ОСАМ САТИ КАО
ПРИВИЛЕГИЈА**

• Страна 7

Опоравак дијабетичара

О трошку државе, у специјализованој здравственој установи за рехабилитацију «Меркур» у Врњачкој Бањи, почетком седмице почело је спровођење националног програма продужене рехабилитације оболелих од дијабетеса који су на инсулину.

Оваквих пацијената у нашој земљи има око 60.000, а 1.200 ће сваког месеца користити десетодневни опоравак у поменутој здравственој установи.

Према речима **Светлане Вукајловић**, директора Републичког завода за здравствено осигурање, први пут у историји здравства организује се свеобухватна провера здравственог стања оболелих од шећерне болести, а у ту сврху Завод је у «Меркуру» закупио 400 кревета.

Лечење и за неплатише

Уколико посланици Народне скупштине Србије усвоје Предлог закона о мировању и отпису дуговања за здравствено осигурање, приватници и пољопривредници који нису плаћали доприносе ипак ће моћи да овере здравствене књижице.

На предлог Републичког завода за здравствено осигурање још од краја 2006. године, Влада је већ два пута дала сагласност да се самосталцима и паорима вишегодишња дуговања (око 24 милијарде динара) ставе у мировање и евентуално отпишу. Поготово јер и друштвене фирме дугују око 18 милијарди динара, а књижице својим радницима ипак оверавају. Али, ранији посланици нису стигли да се изјасне о томе.

Усвајањем закона и приватници би аутоматски оверили своје књижице, а ако редовно наставе да плаћају доприносе за здравство по стопи од 12,3 одсто, дуг би им био отписан.

Рудари без књижица и пензија

На Дан рудара, 6. августа, **Рака Милетић**, председник синдиката Јавног предузећа за подземну експлоатацију угља «Ресавица», изјавио је да је из ове компаније у пет министарстава упућено упозорење да се у овом руднику не поштује Закон о раду. Наиме, за 4.100 рудара и осталих радника у девет рудника не уплаћују се доприноси за здравствено, ни пензијско и инвалидско осигурање.

Рудари и остали запослени у «Ресавици» не могу да овере здравствене књижице ни за себе ни за чланове породице, нити они који су стекли услове могу у заслужену пензију, истакао је Рака Милетић.

Министарству за рад и социјалну политику упућен је и предлог синдиката рудара Ресавице, Бора и Мајданпека да им се омогући пензионисање са навршених 40 година радног стажа, без обзира на године живота, с обзиром на то да они млади почињу да раде, имају бенефициран стаж и често се дешава да пре педесете године живота имају одрађен радни век.

Инфо телефон за нове документе

МУП Србије увео је бесплатни говорни сервис, па ако позовете број телефона 0800-00-00-92, са фиксне или мобилне мреже «Телекома Србије», моћи ћете 24 сата дневно да добијете бесплатне информације о издавању биометријских личних карата и пасоша.

До сада је поднето 110.000 захтева за издавање биометријске личне карте и више од 15.000 захтева за нови пасош.

Да би се смањиле гужве, Министарство унутрашњих послова апеловало је на грађане да не мењају лична документа – пасоше и личне карте – који још важе. У МУП-у подсећају да је рок за замену личних карата до 27. јула 2011. године, а за пасоше до 31. децембра 2009. године.

Поклони за старе

Министар за рад и социјалну политику **Расим Љајић** је, у оквиру боравка у главном граду северне српске покрајине, посетио Геронтолошки центар «Нови Сад». Он је овој установи, у име Министарства, даровао комби возило и три клима уређаја који ће побољшати услове живота старих.

Чек из Босне

На рачун Комерцијалне банке 5. августа уплаћене су пензије за јул месец, корисницима који живе у Србији, а радни век су, делом или цео, одрадили у Федерацији БиХ. За 5.865 пензионера укупно је уплаћено 782.795 евра, што у просеку износи око 133 и по евра.

Исплата из Загребa

Из Мировинског фонда Хрватске пензионерима који живе у Србији исплата припадљности за јул почела је 12. августа. За 27.265 корисника пензија зарађених у овој држави уплаћено је 5,24 милиона евра.

Јул из Македоније

Исплата јулских пензија из Македоније почела је 14. августа. За 3.085 корисника који су целу или део пензије зарадили у овој бившој југословенској републици уплаћено је 243.163 евра.

Српкиња на врху Европе

Четрдесетогодишња **Данијела Јовановић**, рођена без обе шаке и оба стопала, недавно је освојила највиши врх Европе – Елбрус на Кавказу. Успевши да «савлада» 5.642 метра, постала је прва жена са инвалидитетом којој је то пошло за руком.

Бања Ковиљача

ПЕНЗИОНЕРИ КРЕЋУ НА ОПОРАВАК

СТИЖУ ПОЗИВИ ЗА БАЊЕ

За разлику од претходних, ове године се најстарији суграђани о трошку Пензијског фонда одмарају и у летњим месецима

Од укупно 42.769 пензионера из категорије запослених, самосталних делатности и пољопривредника са подручја уже Србије и Космета који су се јавили на оглас да о трошку Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање бораве 10 дана у једном од наших познатих лечилишта, прописане критеријуме испунило је 37.000 пензионера.

Према речима **Радомира Пејовића**, саветника директора Пензијског фонда, на расписани оглас пријавило се немало најстаријих суграђана који не задовољавају постављене услове. Тако се, рецимо, на списку заинтересованих за бесплатан опоравак у бањама Србије нашло 886 пензионера с припадностима које прелазе установљени цензус од 16.160 динара. Потом, јавило се 2.060 пензионера који су право на рехабилитацију већ користили у протекле три године. На листи заинтересованих, каже Пејовић, нашло се и 1.460 пензионера који примају инострану пензију. Такође, конкурисао је 971 осигураник који не прима пензију али, на пример, добија накнаду за телесно оштећење или неку другу накнаду из области инвалидског осигурања.

Према томе, сходно расписаним правилима и расположивим парам

које је Фонд издвојио за ову намену (232,32 милиона динара), на овогодишњи одмор у једној од 25 српских бања, од укупно 37.000 уживалаца пензијских припадности који су прошли «све провере», може да рачуна њих око 9.500, наиме сваки четврти пензионер – напомиње саветник директора. И притом додаје:

– Служба је успешно окончала веома сложен посао и скоро сви спискови с именима најстаријих житеља, које је сачинила за то установљена комисија руководећи се задатим смерницама, прослеђени су на адресе специјализованих завода за рехабилитацију.

За разлику од претходних година када су се најстарији суграђани углавном опорављали у јесењим месецима, многи ће сада својих десет дана користити у жеку летње сезоне. Прва група је пут бања већ кренула у јулу, док би остали «са списка одабраних» требало свакодневно да очекују поштару који ће им донети позив највероватније за августовско и септембарско уживање у прелепим крајолицима наше земље. Највише њих ће, како сазнајемо, кренути у Врњачку Бању, Ковиљачу, Нишку, Сокобању и Пролом бању.

Т. Кршић

НАЈАВА ЗА РАДНИКЕ ДРУШТВЕНИХ ФИРМИ Докупом до пензије

Министар економије Србије **Млађан Динкић** најавио, у разговору за агенцију Бета, да ће нови закон о запошљавању омогућити докуп стажа радницима друштвених предузећа у реструктурирању којима је остало мање од пет година до пензије.

Динкић је прецизирао да ће то олакшати завршетак приватизације друштвених предузећа. Према његовим речима, нови закон о запошљавању је већ годину дана спреман за улазак у скупштинску процедуру, а измена око докупа радног стажа биће унета на основу захтева синдиката запослених у крагујевачкој Застави.

«Процес приватизације друштвених предузећа је пред крајем, у друштвеном сектору ради око 100.000 људи од укупно 2,5 милиона запослених у Србији», навео је Динкић, истичући да ће докуп стажа важити само за раднике у друштвеним предузећима у реструктурирању.

У УЖИЧКОЈ ФАБРИЦИ Подмлађују кадар

Влада Републике Србије је за око сто радника ужичког «Првог партизана» обезбедила новац за други круг социјалног програма. Намера је да се ослободу места за запошљавање нових младих стручњака.

Радници се могу одредити за једну од четири понуђене опције. За оне који имају мање од 10 година радног стажа отпремнина је 200 евра по години, а они са више од 10 година могу да бирају – или десет просечних бруто зарада у привреди Србије или 200 евра по години стажа. Радницима којима недостаје до две године стажа за пензионисање, отпремнина се исплаћује према Закону о раду и имају право на месечну накнаду код Националне службе запошљавања, а и право на здравствено и пензијско и инвалидско осигурање. Радници који испуњавају један од услова за одлазак у пензију добиће шест просечних зарада у привреди Србије.

Б. Миловановић

ОСИГУРАНИКА
ГЛАС

ИЗДАВАЧ: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање

Директор РФ ПИО: **Горан Лончар**. Главни и одговорни уредник: **Славица Чедић**, e-mail: scedic@pio.rs
РЕДАКЦИЈА: Булевар уметности бр. 10, 11070 Београд, СЕКРЕТАРИЈАТ: 011-2017-437 факс: 2017-418.
Редакција за Војводину: Житни трг бр. 3, 21000 Нови Сад, одговорни уредник **Ика Митровић**, 021-487-7789, факс: 021-6624-359, e-mail: ika.mitrovic@piovoj.rs.
ШТАМПА: Комазец д.о.о, Краља Петра I бб, Инђија.
ОГЛАШАВАЊЕ: 011-2017-438
Рукописи и фотографије се не враћају

СМЕШТАЈ ЗА СТАРЕ У СРБИЈИ

Мука не пита за цену

У 37 државних и 24 приватне установе збринуте око 9.000 најстаријих

Иако је Србија земља у којој је више од петине становништва старије од 60 година, мање од један одсто (тачније 0,6 процената) живи у домовима за старе. У њима има места за око 8.500 најстаријих. У Словенији, на пример, која има два милиона становника и 400.000 људи старијих од 60 година, у домовима има 17.000 места, то јест 3,6 одсто људи обухваћено је оваквим начином збрињавања.

– Евидентно је да је места недовољно, а и сам поступак око смештаја старих у домове и геронтолошке центре код нас није баш ни кратак ни једноставан – каже за наш лист **Мића Лишанин**, начелник Одељења за стратегију и развој система социјалне заштите у Министарству рада и социјалне политике Републике Србије. – Зато и «цвета» бизнис са нелегалним приватним домовима за старе, најчешће регистрованих само за преноћиште или сличне услуге. Када мука натера, не пита се за цену, ни за дозволу, само је битно сместити непокретну стару особу која не може да остане сама у кући.

А да би се добила дозвола за легалан рад овакве установе

Мића Лишанин

треба испунити одређене веома строге критеријуме – истиче наш саговорник:

– Правилником о старима тачно је регулисано који све услови морају да буду испуњени: од минималног простора неопходног за смештај и боравак, преко хигијенских услова за живот и исхрану, до неге и лечења, као и осмишљених радних и културно-забавних активности корисника домских услуга.

У Србији тренутно постоје 37 државна дома за пензионере и друга стара лица и 24 приватна. Државни домови могу да приме 8.500 људи, док приватни збрињавају 534 најстаријих. Иначе, први приватни дом у нашој земљи отворен је пре само пет година, 2003. Поред шест у Војводини, од

18 оваквих установа у ужој Србији само је једна изван Београда (у Ваљевоу), што само за себе говори о потребама за оваквим начином збрињавања старих.

– Капацитети државних домова за старе су углавном попуњени око 94 одсто, мада у летњим месецима увек има мање људи. Због тога и не постоје неке званичне листе чекања на смештај у дому, јер места, начелно, увек има, само зависи где. У Београду и Новом Саду, на пример, место се чека одређено време јер су ту и потребе за смештајем веће,

рад, на основу комплетне документације и процене социјалних радника и осталих стручњака.

– Треба рећи да код нас не постоје домови за дементне особе, али да у домовима има дементних, тако да сви живе заједно. Није услов да човек буде болестан и немоћан да би могао да живи у дому, може и сам да тражи смештај из било ког разлога: да би био у друштву својих вршњака, да има обезбеђену лекарску контролу и негу уколико затреба или да не жели да буде «на терету» деци... Ипак, живот у домовима се

Државни дом у Суботици...

... у Панчеву...

а стари људи ипак више воле да не буду потпуно измештени из своје околине. Желе да остану бар близу средини у којој живе, због контакта са родбином и пријатељима, пре свега. Пошто у престоници живи четвртина најстаријих житеља Србије, отуд је највећи притисак на Београд, па се самим тим у њему и најдуже чека на смештај. Међу Београђанима, 0,4 одсто борави у неком од домова у главном граду – објашњава Мића Лишанин.

Одлуку о смештају у дом доносе центри за социјални

код нас још доживљава као нешто трагично, као последње уточиште за оне који немају апсолутно никог ко би о њима бринуо. Не говори ли о томе довољно податак да је просек старости у домовима 80 година, а да је 60 одсто свих корисника домског смештаја непокретно – каже наш саговорник.

Речита је и географска покривеност земље мрежом домова. У Војводини је овакав облик збрињавања јако развијен и ту их је највише, што државних што приватних, затим у Београду, док рецимо

... у Крагујевцу...

цела источна Србија има један једини дом, у Књажевцу. У западном делу ситуација није много боља, тек пре четири године отворен је дом у Пожеги, а сада се завршава још један, у Забучју, код Ужица. Изградња је окончана, а у току је опремање. Ни

остали део земље не може да се похвали бројем домова за старе, тако да је за наредну годину планирана изградња или завршетак домова у осам српских општина: Прибој, Нови Пазар, Косовска Митровица, Чачак, Босилеград, Медвеђа, Деспотовац и Ваљево. Пла-

... Књажевцу...

нирано је, такође, да се неке установе које су раније биле намењене збрињавању деце без родитељског старања, а за чијим радом више нема потребе, прилагоде и претворе у домове за старе.

Када је о ценама за боравак у домовима реч, оне су различите од једне до друге установе: више у приватним него у државним домовима, зависно од услова смештаја (вишекреветна соба, апартман или гарсоњера), врсте грејања... Цена зависи и од тога да ли је особа која живи у дому покретна (независна),

да борави у апартману или гарсоњери, што се сматра смештајем високог стандарда јер има сав потребан комфор (климу, телефон, засебно купатило, кухињу) то се онда плаћа додатно, али таквих је само 15 одсто. Државни домови су јефтинији јер ту држава сноси део трошкова, плаћа запослене, социјалне раднике, лекаре и остало особље. Међутим, приватник треба све сам да обезбеди и плати, па стога све ово мора да укалкулише у цену смештаја.

ПРИВАТНИ ДОМОВИ СА ДОЗВОЛОМ ЗА РАД

капацитет

1. ДОО «Горански дом», Алибунар	22
2. Дом за старе, Ковин, Мраморак	20
3. Дом «Огранак 1», Суботица	18
4. Дом за старе Максимовић ДОО, Суботица	25
5. Дом «Проф. др Јован Николић», Бела црква	15
6. Дом за старе «Адам», Ковачица	16
7. Домско одељење «Живот плус», Кумодраж	12
8. Дом за старе особе «Луг», Младеновац	64
9. Дом «Свети Никола», Младеновац, село Рајковац	20
10. Дом за старе «Мелиор Вита» Јаково	30
11. Дом «Кућа Добра-Деспотовић» Ваљево	26
12. Дом за стара лица «М.Д.М.» Београд - Ресник	13
13. Дом «Senior Mediclab» Београд	12
14. Дом за старе «Ренесанса - Дом» Београд - Јајинци	11
15. Дом за негу старих лица «Long Life» Београд - Барајево Мељак	25
16. Дом за старе «Сан-тин», Београд	6
17. Дом за старе «Dolce Vita Кеј», Земун	16
18. Дом за старе и негу старих лица «Dolce Vita Кеј» Земун - Нова Галеника	17
19. Дом за старе «Dolce Vita Кеј», Вишњичка бања, радна јединица 3	35
20. Дом за старе «Dolce Vita Кеј», Вишњичка бања, радна јединица 4	36
21. Дом «Стари пријатељ», Београд	35
22. Дом «Моја кућа», Сурчин	21
23. Дом «Свети Ђорђе», Врчин	27
24. Дом «Дуга», Лештане	12

... и Матарушкој бањи

полупокретна (полузависна) или непокретна (зависна), каже Мића Лишанин:

– Чињеница је да је просечна цена боравка у дому већа него просечна пензија – 23.000 према 19.000 динара. Обично трећину цене плаћа корисник сам, трећину дотира држава, а трећину родбина. То се, наравно, односи на државне домове. Виша је за непокретне и полупокретне кориснике, него за оне који сами брину о себи. Уколико неко жели

Цене, у државним домовима, које одређује надлежно министарство, различите су од дома до дома, зависе од много чега и тешко их је и дуго све набрајати. Оквирно, крећу се од око 16.000 до неких 30.000 динара, саопштава Мића Лишанин, начелник Одељења за стратегију и развој система социјалне заштите у Министарству рада и социјалне политике Републике Србије.

Весна Анастасијевић

РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ
СТРУКТУРА КОРИСНИКА ИНВАЛИДСКЕ ПЕНЗИЈЕ

ЗАПОСЛЕНИ

УЗРОК ИНВАЛИДНОСТИ		ГОДИНА ОСТВАРИВАЊА ПРАВА							
		2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
I	Заразне и паразитарне болести	0,64	0,56	0,49	0,67	0,99	0,75	0,86	0,80
II	Тумори	9,51	10,71	12,18	11,69	12,20	17,85	21,20	18,68
III	Болести крви, крвних органа и поремећаји имунитета	0,29	0,26	0,20	0,36	0,41	0,36	0,20	0,18
IV	Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма	3,76	4,43	3,43	2,92	4,37	3,44	3,43	4,52
V	Душевни поремећаји и поремећаји понашања	17,94	16,45	16,59	12,42	15,25	14,40	13,93	13,8
VI	Болести нервног система	3,86	4,26	3,58	3,00	4,20	5,12	5,64	5,41
VII	Болести ока и припојака ока	1,49	1,18	2,05	2,23	1,85	1,88	2,10	2,69
VIII	Болести ува и болести мастоидног наставка уха	0,45	0,40	0,33	0,40	0,37	0,35	0,26	0,26
IX	Болести система крвотока	25,82	32,68	31,70	31,73	35,15	27,05	25,82	27,91
X	Болести система за дисање	2,44	2,69	2,23	1,81	1,93	1,64	1,49	1,90
XI	Болести система за варење	1,59	1,95	1,51	0,97	1,19	1,10	1,14	1,20
XII	Болести коже и поткожног ткива	0,17	0,42	0,21	0,28	0,35	0,11	0,18	0,15
XIII	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	8,95	11,65	10,31	11,92	15,26	16,61	12,10	11,86
XIV	Болести мокраћно-полног пута	1,36	1,43	1,43	1,28	0,99	1,28	1,43	1,73
XV	Трудноћа, рађање и бабиње	0,03	0,02	0,02	0,03	0,04	0,01	0,04	0,03
XVI	Стање у порођајном периоду	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
XVII	Урођене наказности, деформације и хормонске ненормалности	0,25	0,28	0,30	0,39	0,33	0,44	0,39	0,33
XVIII	Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	0,07	0,06	0,04	0,07	0,07	0,10	0,05	0,03
XIX	Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	2,77	2,96	2,73	3,32	3,24	4,23	4,17	4,39
XX	Спољашњи узроци обољења и умирања	0,06	0,06	0,05	0,08	0,00	0,10	0,11	0,09
XXI	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	1,56	1,42	1,53	1,45	1,75	2,94	3,94	2,78
Остало (само у централној Србији)		16,98	6,12	9,08	12,97	0,06	0,23	1,52	1,26
У К У П Н О		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Припремио: Радомир Гојковић

ПРЕКОВРЕМЕНИ РАД У СРБИЈИ

Осам сати за повлашћене

Плашећи се за своје радно место, радници често крију да раде «од јутра до сутра» без додатне зараде, штитећи тако послодавца и омогућавајући му да се и противзаконито богати

Користећи «тековине» транзиције – огроман број незапослених и велику конкуренцију за свако радно место, послодавци све чешће у конкурсима за пријем нових радника као услов постављају тимски рад и њихову спремност да раде прековремено и у пословима за које су одређени кратки рокови. А што је, уосталом, и легално. Наиме, важећи Закон о раду регулише овај облик ангажовања запосленог. Рецимо, члан 53. предвиђа да је на захтев послодавца радник дужан да ради дуже од пуног радног времена (40 часова недељно) у случају «више силе», изненадног повећања обима посла, и у другим случајевима када је неопходно да се у одређеном року заврши посао који није планиран.

Одређено је и да прековремени рад не може да траје дуже од осам часова недељно, нити дуже од четири часа дневно по запосленом. Закон регулише и да радницима припада, по том основу, увећана зарада од најмање 26 одсто од основице.

Пракса, када је прековремени рад у питању, показује да се Закон не поштује, или се систематски крши. Примера ради, када инспектори рада затекну запосленог да ради прековремено или преко прописаног максимума, они – плашећи се губитка посла, изјављују да имају «клизно» радно време или, пак, да раде тек сат времена прековремено,

Најчешће реакције: љуте се и ћуте

што им је и плаћено. На овај начин запослени истовремено спашавају своје радно место, а и послодавца од казне.

У великом броју случајева у Србији газде бесплатно користе прековремени рад својих запослених, а то је неретко и извор њиховог богаћења и неконтролисаног профита. Насупрот томе, све је тежи положај радника, а пара у државној каси је све мање. Јер, према неким проценама, држави није уплаћено више од 100 милиона динара пензијских и здравствених доприноса и пореза на зараде за одрађене прековремене сате. Рачунице, такође, кажу да послодавци овако «зараде» око 400 милиона евра, али и онемогућавају запошљавање око 45.000 нових радника.

Менаџменту иде «на руку» и то што у Закону не пише да послодавци имају обавезу да воде евиденцију о радном времену, тако да инспектори рада тешко могу да установе

прекршај. Отуд би, поред инспекције, синдикати требало да одиграју значајнију улогу у заштити радника од газда који им понекад немилосрдно продужавају радно време.

Да подсетимо, у доба суровог либерализма, у Чикагу, поједини радници су у првомајским протестима и погинули борећи се за право да раде осам сати, да се осам сати одмарају и да осам сати имају за своје слободне активности.

Данас у Србији, када се синдикати у приватним фирмама скоро боре за опстанак и малтене раде у илегалу, тешко да могу помоћи запосленима који раде неплаћено продужено време – «од јутра до сутра». Често је овакав начин рада узрок повреда на раду, некада и са смртним исходом, најчешће у грађевинарству, индустријској производњи, занатству и пољопривреди, јер прегаоцима због изнурености попушта пажња, а њихова опасна занимања тада узимају свој црни данак. Наравно, непридржавања прописа о прековременом раду има и у јавном и државном сектору.

Инспекција рада често има потешкоћа код процесуирања својих пријава.

Радован Ристановић, директор Инспектората за рад у Министарству за рад и социјалну политику, о томе каже:

– За предузећа и послодавце предвиђене су веома високе казне за неплаћени прековремени рад, од 800.000 до 1.000.000 динара за предузеће и од 600.000 до 800.000 за предузетника. Судије често изричу казне испод законског минимума и тако обесмишљавају рад инспектора. Такође, поступци трају дуго, а дешава се и да на крају застаре. Ова област ће зато боље бити регулисана доношењем закона о евиденцији на раду, који је урађен и чека на усвајање у Народној скупштини Србије.

Наравно, ако неко од запослених покуша да сам, на суду, оствари заостала новчана потраживања од послодавца по основу прековременог рада, мора то да уради у року од три године од дана настанка ове обавезе послодавца према њему.

Ипак, треба рећи да запослени у јавним службама и државној управи најчешће имају осмочасовно радно време, а прековремени рад им се пажљиво бележи и признаје кроз «дебљи коверат» на крају месеца.

Морамо, такође, рећи да понекад и љубав према својој професији, могућност креативног рада, корпоративна култура а и виши интерес заједнице (помоћ унесрећенима, отклањање последица елементарних непогода...) опредељују и мотивишу људе да сами иницијативно раде и дуже од прописаног радног времена и без материјалне надокнаде.

Мирослав Мектеровић

Крив и умор

У првих седам месеци ове године у грађевинарству 22 радника су погинула на радном месту, а 16 их је преминуло након задобијених повреда. То је два пута више него прошле године, када је погинуло 11, а преминуло седам. Од почетка ове године укупно је 456 радника тешко повређено.

У НОВОМ КНЕЖЕВЦУ КУЋА ЗА ОБОЛЕЛЕ ОД МУЛТИПЛЕ СКЛЕРОЗЕ

Пажња надихват руке

За остварење намере да олакшају живот оболелих од засад неизлечиве болести, којој је и узрок још непознат, очекују свеопште разумевање и помоћ

Након шест година пожртвованог волонтерског рада, остварила се жеља и визија медицинске сестре у инвалидској пензији, **Славице Зорић**, председника Удружења оболелих од мултипле склерозе Севернобанатског округа: за потребе 110 чланова поменутог удружења и осталих инвалида у Новом Кнежевцу – купљена је кућа.

Намера је била да се људима који болују од ове засад неизлечиве болести, омогући да дане проводе у топлој и хуманој атмосфери, речју да им се битно побољша квалитет живота. У «МС кући», (првој овакве врсте у Европи) биће места и за остале особе са инвалидитетом.

Без сумње, постојање «МС куће» у Новом Кнежевцу, питомом градићу крај реке Тисе у северном Банату, има свој шири значај у подстицању других локалних средина у нашој земљи, а и шире, да крену за овим примером, као новим начином збрињавања оболелих од мултипле склерозе и других људи са посебним потребама.

Према информацијама којима располажемо, Покрајинска влада и локалне самоуправе из Вршца и Бачке Паланке помоћи ће да оваква «кућа наде», у најскоријој будућности, «осване» и у

њиховим срединама. Наиме, пошто је МС пацијентима потребна додатна пажња и ван здравствених установа, извесно је да је они понајпре могу очекивати управо у оваквим «наменским просторима», у којима имају обезбеђене услове за квалитетну негу и, што је посебно важно, где их окружују ентузијастички људи са пуно разумевања и спремни да им у сваком тренутку помогну и ублаже физички и душевни бол.

Појављује се у «најбољим годинама»

Подсетићемо да је мултипла склероза хронично, аутоимуно, непредвидиво и често прогресивно обољење централног нервног система, које напада и уништава ткиво мозга и кичмене мождине. Око 2,5 милиона људи у свету, а код нас око 4.000, болује од ове болести. Установљено је да од мултипле склерозе два пута чешће оболе жене него мушкарци. Јавља се углавном у «најбољим годинама», између 20 и 40 година живота, а прати је тешка инвалидност. Ова болест има различите степене и фазе развоја (побољшање и погоршање), али тренутно је неизлечива и не зна јој се прави узрок настанка. Најчешћи симптоми су умор, психолошке и когнитивне про-

Славица Зорић: За нас има наде док и ви у то верујете

мене, слабост или парализа удова, неосетљивост, проблеми са видом (до слепила), отежан говор... Скоро да нема оболелог са идентичним развојем болести. Емоционални проблеми,

депресивност и анксиозност, такође особени за мултиплу склерозу, представљају додатни разлог за постојање «МС кућа». Треба рећи да се депресивност јавља код сваког другог оболелог, некад као психолошка реакција на болест, некад као реакција услед промена на мозгу коју болест изазива. Иначе, код ових болесника примећена је велика склоност ка самоубиству. Она, уз то, представља велики реметилачки фактор у браковима, па су разводи честа појава.

Не постоји, дакле, ни третман којим би се трајно излечила ова болест, а установљено је да интерферон-бета

И посланици донатори

За куповину «МС куће», Покрајинско извршно веће је прво издвојило 1.800.000, а касније још 300.000 динара за њено опремање. Министарство за рад и социјалну политику дало је 50.000 динара, док је 140.000 динара Оливер Дулић, тада председник Парламента, прикупио од посланика, појаснивши им разлоге за њихову донацију. Наравно, и локална самоуправа је дала свој допринос. Чланови Удружења су шест година сакупљали новац, продајом својих уметничких радова. Било је и анонимних донатора.

Селективна накнада

Славица Зорић предлаже да се накнада за туђу помоћ и негу исплаћује различито, зависно од тога како болест напредује, односно да ли особа има блажи или тежи облик мултипле склерозе, напомињући да и онима код којих болест још није «узела маха» исто треба услуга другог лица и да их, стога, не треба лишавати овог права.

најефикасније успорава њен развој.

За пацијенте благотворна је и радиоактивна вода из наше бање Горња Трепча код Чачка. Људи који имају мултиплу склерозу кажу да им третмани, који укључују вежбе и адекватан одмор, помажу да свој живот одрже активним. Физикалне терапије и вежбе могу им ојачати ослабљену мускулатуру и поправити координацију. Професионална терапија може поспешити дневне вештине учећи их како да функционишу са смањеном мобилношћу.

Дугачка листа планова

Руководећи се овим сазнањима, Славица Зорић, након остварења сна о куповини «СМ куће» и њеног опремања, планира разноврсне садржаје и активности корисне за оболеле: организовање физикалне терапије, отварање уметничких радионица, организовање образовних семинара за оболеле и чланове њихових породица. Наравно, средства ће прибавити, као и досад, од Републичког министарства за рад и социјалну политику, Покрајинске владе, локалне самоуправе и донатора, и одређеног дела прихода од продајних изложби радова својих чланова.

– Ми радимо пројекат са физиотерапеутима из бање Кањиже, који ће долазити у

«нашу кућу» да обуче некога из породице оболелог, тако да ће они моћи да настављају с вежбама и кад се оболели члан породице врати у свој дом. Онима који нису у могућности да дођу сами, ми организујемо превоз. Приликом одржавања неког семинара, када предавачи долазе из других средина, имаће могућности да преспавају у «МС кући» – каже наша саговорница.

У плану је и запошљавање неког од покретних чланова као домара, оснивање заштитне радионице за производњу украсних свећа, јер тога нема у овом региону. Организоваће се и курс шивења за болесне од МС.

– Планирамо и да обезбедимо просторије за трајни смештај чланова који немају где јер су, нажалост, напуштени од породице и нема ко да брине о њима. И њих ћемо укључити у радионица како би осетили да некоме припадају. Значи, изградимо стационарни блок, са једнокреветним и двокреветним собама. Наша кућа ће бити реновирана тако да ће, за разлику од болница где не постоје рампе

Продајом својих радова до додатних пара

за инвалиде, оне свуда бити постављене, док ће се у купатилима налазити рукохвати и одговарајући простор неопходан оболелом за кретање – истиче Славица Зорић, и додаје да ће све бити њима прилагођено.

Планирају да ураде још много тога. Рецимо, направите трпезарију за 50 људи, са кухињом. У плану им је и терапеутски блок са шест када за масажу, а изградите и мали базен који ће лети бити отворен, а зими затворен.

– Сада је «кућа» на нама и све институције могу да нам помогну у остваривању ових програма – каже, у једном даху, пуна несвакидашње енергије Славица Зорић.

Имајући у виду досадашње резултате наше саговорнице и њеног Удружења, не сумњамо у остваривање изречених замисли. И даље ће се, кажу, држати њиховог мотоа «За нас има наде док и ви у то верујете».

Мирослав Мектеровић

ИНФОРМАТИВНА ОБУКА ЗА ЉУДЕ ОШТЕЋЕНОГ СЛУХА У НОВОМ САДУ

Улазница за будућност

Додатно образовање углавном занима средовечне припаднице «лепшег пола»

У просторијама Новосадског хуманитарног центра почела је информатичка обука за људе оштећеног слуха. У савремено опремљеним кабинетима, њих 24 ће, подељени у две

После курса, европска диплома

групе, кроз четири основна курса научити да раде на рачунару.

Обука је усклађена са њиховим могућностима јер, осим гестовног преводиоца, полазници имају на располагању и прилагођене скрипте.

Током наставе практикује се више презентација него када су у клупама људи који чују, што, уз велико интересовање и мотивацију полазника, већ даје резултате.

И овај курс је потврдио правило да додатно образовање, поготово кад је бесплатно попут овога, углавном занима средовечне жене.

Према речима координатора пројекта **Дејана Јуковића**, они који успешно заврше курсеве добиће европски признате дипломе, пошто је НХЦ први тестни центар ЕЦДЛ у коме се организује овакав тип обуке.

И. М.

Кочије са слаткишима
маме малишане

Млин из XVIII века заокупља
пажњу знатижељних

Соколићи - царство за
дечју игру

СОКОБАЊА

Незаборавна свитања на Озрен планини

Корзо познатог српског лечилишта, чувеног по томе да враћа младост, овог лета препун двадесетогодишњака

Ових летњих августовских дана у Сокобањи је много гостију, па овај град, у источниј Србији, са око 8.500 становника, од маја до јуна, постаје готово двоструко бројнији. И даље има много истине у посвети коју је **Бранислав Нушић** написао свом пријатељу фотографу **Небојши Ристићу** – «Сокобања – Сокоград, дођеш стар – одеш млад». Међутим, очито ово српско лечилиште, у последње време, све више угошћује млађе људе.

– Само 20 одсто наших гостију чине особе старије од 60 година, док је њих 70 одсто старо између 23 и 24 године – објашњава **Љубинко Миленковић**, виши референт за туризам у Туристичком информативном центру у Сокобањи. Углавном се ради о млађим родитељима са двоје деце, због чега смо усвојили туристички слоган за ову годину: «Нови стил живота» и већину производа и манифестација прилагодили деци.

Бесплатне представе и концерти у
отвореном атријуму

Малишани заиста уживају, не само они који су овде због терапије већ и они који су ту са родитељима и који су одлучили да море замене бањом. Миленковић каже да је део бањског парка посвећен соколићима, како је названа и велика отворена (бесплатна) ограђена играоница, а приватници су се потрудили и за друге садржаје. Децу непрестано маме бројне тезге са играчкама, слаткишима, кокицама, палачинкама и другим чудесима. Згуснута људска река гостију и туриста која се, по неком прећутном споразуму, концентрише углавном на бањски корзо, идући час у једном а потом у другом смеру, траје од јутра до поноћи.

У Милошевом конаку, где је у другој половини 19. века Књаз боравио са својом пратњом лечећи реуматизам, испијају се нес кафе и кока коле, а кафићи, ресторани и кафане, збијени у низу са сваке стране шеталишта, испуњени су гостима. Музика коју нуде је различитих жанрова, али је важно да буде што гласнија, мешају се звуци, па ко издржи... Иначе, туристи могу, од 20. августа, да погледају изложбу воштаних фигура у Основној школи «Митрополит Михаило», стиглој из Санкт Петербурга. Сваке вечери, отворени атријум уклопљен у архитектуру трга нуди бесплатне представе, концерте и разноврсне друге манифестације. Ових дана гостује Зајечарско позориште са

Водопад Рипаљка једно од
сокобањских «чуда»

комедијом «Како убити супругу без сувишних зашто».

Испред Милошевог купатила свакодневне гужве. Чека се у групама за инхалацију и купање у кадама. И тек понеки «финансијски показатељ» за оне заинтересоване за терапије. Бањски лист кошта 1.650 динара, инхалација стаје 135, а купање у кади 165 динара. Пансион у хотелима је између 1.800 и 2.200 динара, док за приватни смештај ваља издвојити од 400 до 800 динара.

Препоручљиве су шетње и излети до Лептерије и Соко Града, бање Јошанице, Сесалачке пећине, а они најромантичнији могу дочекати јутро на Озрену.

М. Иванчајић

НАШ САГОВОРНИК: ДР СЛОБОДАН РИСТАНОВИЋ

Заљубљеник у Дрину

У својим књигама овековечио ову речну лепотицу за коју су везани многи важни историјски догађаји

Рећи плодан, вредан, талентован, мало је, јер **Слободан Ристановић** је, у такозваној активној служби, био и учитељ у забаченим селима и професор и директор у градским средњим школама, и републички функционер, али у исто време и веома плодни писац историјских књига, публицистике, фељтона и, онако у ходу, антологичар. То је, ето, наш саговорник.

Откуд љубав за писање? Зато што сте Вуков земљак, или из неких других разлога.

– Пошто сам завршио Филолошки факултет, југословенску и светску књижевност, тиме сам већ био упућен да пишем. У активној служби, презаузет послом, то нисам могао да чиним, па сам стога објавио само неколико књига. Све са тематиком из мог краја, Подриња.

Може се рећи да је тај крај колевка буне и отпора, почев од Првог српског устанка, па преко Првог светског рата до устанка 1941. године. То су крупна збивања, па је тако моја књига била «Устаничка Рађевина», у којој је обрађен устанак у Белој Цркви и читав покрет у том делу Западне Србије.

Пошто сам студирао књижевност, а радио у Вуковом завичају, неизбежно је било да напишем књигу о Вуку, али не као што су то чинили други историчари књижевности, само о његовом делу, већ и о његовим прецима, животу у завичају, о подстицањима из родног краја које је понео и према народним умотворинама и пословима на реформи књижевног језика и правописа. То је, дакле, књига о Вуку и његовом завичају, а следећа,

обимнија је «Вук Караџић», где су описани његов живот и дело, са одломцима из његових списа и избором из народне књижевности.

Са те прве три књиге одужили сте се родном крају, јесте ли тако и наставили?

– Јесам. Зато сам прикупљао грађу и чекао тренутак када ћу да напишем књигу о Церској бици, првој победи, не само српске војске, већ и савезника у Првом светском рату. После те битке била је, такозвана, Битка на Дрини, са највећим окршајима на Гучеву и Мачковом камену, тромесечна и најкрвавија. То је моја друга књига из тог циклуса. После тих књига није се могло стати, а да се не напише књига о најславнијој победи српске војске, не само у Првом светском рату, већ уопште, дакле књига «Колубарска битка». И, управо прошле године била је промоција те књиге у оквиру «Мишићевих дана».

И тако се у својим делима приближавате нашем времену?

– Не, пре тих књига написао сам књигу «Први српски устанак у историји и традицији». Познати књижевници и историчари су рекли да је то својеврсна енциклопедија Првог српског устанка.

Кад сте завршили књиге о ратовима јесте ли се опет вратили Вуку?

– Не само Вуку, јер у нашем Јадру рођен је још један великан, а то је **Јован Цвијић**, научник светског гласа. Тако је настала књига «Јован Цвијић».

Најзад, после Првог устанка, Првог и Другог

рата, посветили сте се мирнодопској тематици?

– Да, а као повод послужило ми је велики привредни подухват нове Југославије: прва хидро-центра у послератном периоду саграђена на Дрини, код Зворника, и то у веома тешким условима, без механизације. Кад стигне кран или булдожер, то је велика свечаност, сви се сјате да виде то техничко чудо, јер се почело од ашова, лопате, колица, да би се таквом техником преградила брза и немирна Дрина. Тако је настала моја следећа књига «Првенац на Дрини».

Пре него што наставимо скњигама о Дрини, и поново се вратимо Подрињу, да само споменем неке Ваше књиге као што су: «Вукови сабори», «Сава Немањић – Свети Сава у историји и традицији», «Хиландар», «Весела песма нек' децу буди» – антологија поезије за најмлађе и још неке, као рецимо «2.000 година хришћанства» и «Кроз Србију и Црну Гору».

– Не само ја, него сви ми у том делу Србије смо заљубљени у Дрину, она је стварно лепотица и много догађаја је везано за њу: и лепих, али и ратних; била је, а и није била граница; располаже великим потенцијалима, не само хидро, већ и пољопривредним, рударским, туристичким. Зато сам дошао на идеју да се о тој Дрини напише књига. Пошто је био у питању велики подухват, ангажовао сам још 15 сарадника и аутора и заједно смо написали монографију «Река Дрина и Подриње». Обе стране Дрине смо обухватили, и то географско-

историјске карактеристике свих места и све културно-историјске знаменитости, природне лепоте, реткости, значи пратимо Дрину целим њеним током.

Знам да волите све своје књиге, али је ова Ваша књига, како се каже, капитална. Пошто и даље пишете, можда ће следећа, такође, бити капитална?

– Да само споменем да је моја докторска дисертација објављена као књига под насловом «Друштвене неједнакости и образовање», а оно што сам већ делимично написао и намеравам да наставим су радне акције. Скоро је штампан фељтон о изградњи Новог Београда у «Политици». То ми је дало идеју да напишем три или четири књиге о свим нашим радним акцијама, почев од оне ратне у Саници, код Кључа, затим сечи шуме на Црном врху и брању кукуруза у Срему, изградњи Новог Београда, пруге Брчко-Бановићи и, наравно, аутопута. Велики је то посао и време, па тражим сараднике. Зато, ево позива за ваше читаоце. Ако је неко од њих, као и ја, био у младости на изградњи Новог Београда, а занимљиве су му успомене, нека ми се јави, да заједно обогатимо ту књигу. Било би добро ако имају и слике, а моја адреса је Звечанска 12а, Београд.

Бора Ољачић

ПАД ИМУНИТЕТА НИЈЕ УВЕК БЕЗАЗЛЕН

Кад плућа «зашкрипе»

Легионарска болест, изазвана легионелама из загађених клима уређаја, или хламидијама које преносе птице, атипична је варијанта пнеумоније и захтева дуготрајно болничко лечење

Последњих година у Србији, као и у већини високоразвијених земаља, све више људи оболи од упале плућа. Ваљда због немаштине, лоше исхране и свакодневице «опечаћене» стресовима, ово обољење је све учесталије и налази се међу најчешћим узрочницима смрти.

Упалама плућа најподложније су особе с недовољно развијеним или нарушеним имунолошким системом. Понајпре су то деца и врешнији људи који пате од хроничних болести као што су, рецимо, срчане, дијабетес и друга обољења плућа – хронични бронхитис и емфизем, цистична фиброза, бронхиелтазије... Малишани су, посебно до своје треће године, изложенији упалама плућа пошто немају довољно развијени одбрамбени механизам... Но, како одрастају, њихова склоност ка инфекцијама дисајних органа се смањује.

Удар на срце и мозак

Оно што је, свакако, знано јесте да се плућа састоје од два крила – левог и десног. Десно крило има три а лево два режња. Ваздух у њих долази кроз нос или уста и, у почетку, пролази кроз заједничку дисајну цев, односно душник, који се у својој дубини дели на десну и леву главну бронхију а оне се, затим, рачвају и то многоструко, постају све тање и завршавају се бронхиолама. Бронхиоле прелазе у алвеоле или плућне мехуриће у којима се одвија размена гасова (кисеоника и угљен-диоксида) између ваздуха и крви. Крв по телу

разноси кисеоник, тачније предаје угљен-диоксид који је, у међувремену, настао у процесу оксидације. Отуд је у грађи плућа, сматрају здравствени зналци, могућно грубо разликовати два система бронхија – проводно и плућно ткиво, и плућне мехуриће као систем за размену гасова. Кад се дијагностификује упала проводног система, значи да пацијент има

бронхитис, док упалу плућа условљавају оболели плућни мехурићи. Иначе, упала плућа скоро увек за свог «сталног пратиоца» има бронхитис.

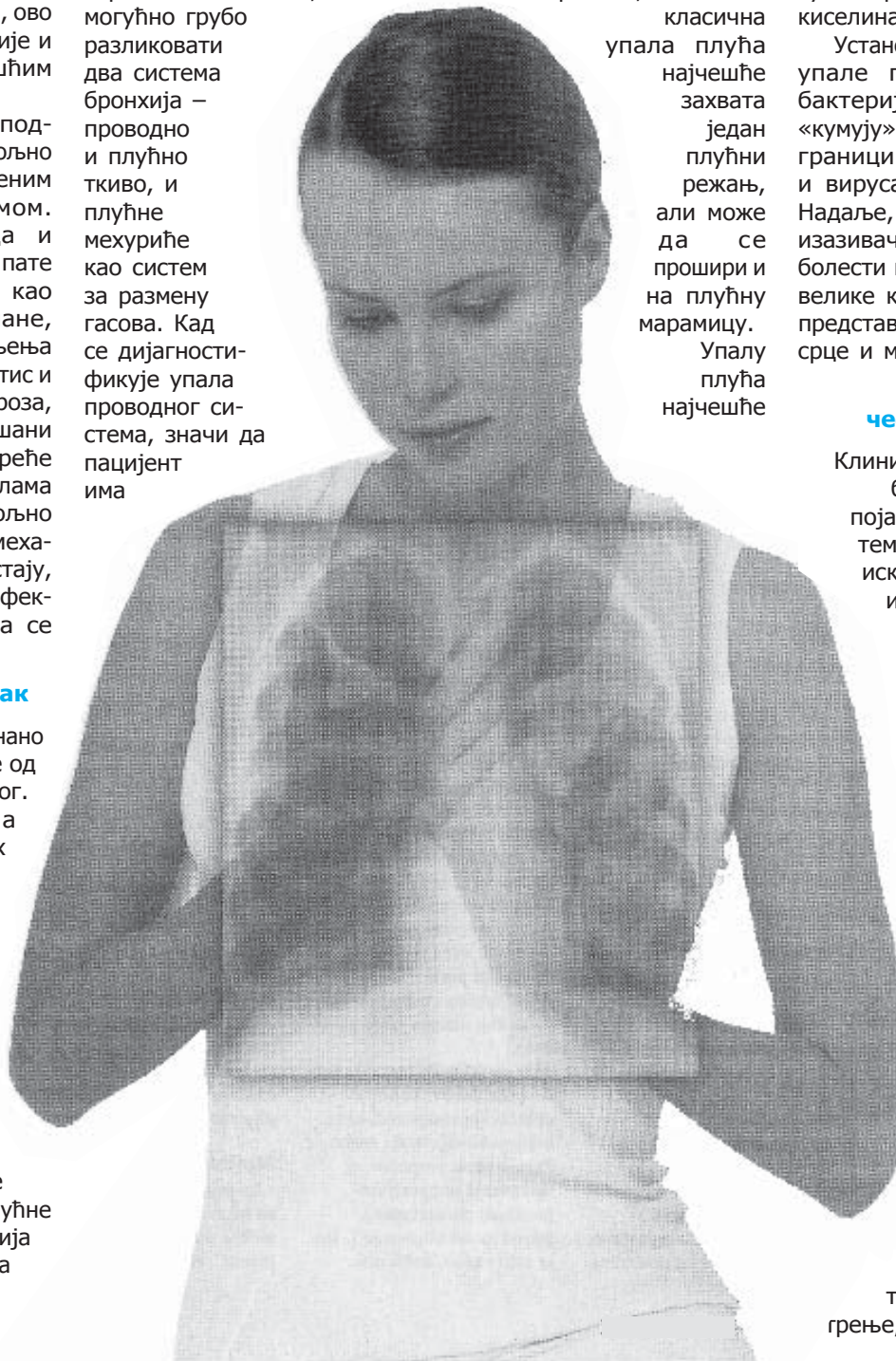
При том, такозвана класична упала плућа најчешће захвата један плућни режањ, али може да се прошири и на плућну марамицу. Упалу плућа најчешће

узрокују микро-организми као што су: бактерије, вируси, протозое и гљивице, али и разноврсне надражујуће материје и хемикалије као што су минерална уља, испарења киселина и пестициди.

Установљено је да типичне упале плућа проузрокују бактерије, док атипичним «кумују» микроорганизми на граници између бактерија и вируса или само вируси. Надаље, установљено је да изазивачи ове све опасније болести по живот ослобађају велике количине токсина и представљају велики удар на срце и мозак.

Симптоми често варљиви

Клиничку слику наведене болести прате нагла појава грознице, висока температура, кашаљ уз искашљавање обојеног или гнојавог шлајма, а неретко и болови у пределу грудног коша. Ако су у питању мала деца и старије особе, поменути симптомима се придружује и изразито погоршање општег стања и отежано дисање. Уз то, помоћу стетоскопа се на страни упале може чути карактеристично пуцкетање, а уколико је захваћена и плућна марамица могућно је чути и такозвано плеурално грење, нешто попут звука ходања по снегу.

Преко 16.000 оболелих

– Према Извештају о кретању заразних болести у нашој земљи, лањске године је код 9.753 особе установљена пнеумонија проузрокована бактеријама, док је њих 6.429 имало вирусну пнеумонију – каже прим. др Нада Милић, епидемиолог из Центра за превенцију и контролу болести Института за јавно здравље Србије «Др Милан Јовановић Батут».

На основу података 22 института за јавно здравље и завода, који покривају 25 округа, 2007. је од упале плућа умрло 46 особа – 23 од бактеријске и 23 од вирусне пнеумоније. Међу оболелима најбројније је било радно способно становништво, од 25 до 59 година (укупно 6.337 особа), док је старијих од 60 година знатно мање (4.316).

У оваквим случајевима, лабораторијски налази указују на повећану седиментацију и повећане вредности леукоцита, док се на радиолошком снимку види мања или већа сенка.

Специјалисти за ову врсту болести подвлаче да су изазивачи «типичних упала плућа» пнеумококе и друге стрептококе, али и хемофилус. Углавном, за почетак, лекари оболелом прописују инјекције пеницилина или антибиотик широког спектра. А ако се испостави да је бактерија осетљива на прописани лек долази до нагле промене клиничке слике већ за 24 сата: температура се смањује, сви симптоми полако нестају,

организам се враћа «у нормалу». Дужина терапије је, у највећем броју случајева, око 10 дана, мада опоравак траје две седмице, а и знатно дуже. Није неуобичајено да болесници, за то време, осећају малаксалост, губитак снаге, а уз то се и непрестано презнојавају.

Поред типичне упале плућа, постоји и атипична, чији узрочници нису класичне бактерије. Прате је симптоми особени за грип и кашаљ који је, по правилу, сув. Слушањем плућа не може се добити поуздан и карактеристичан налаз, а након провере крвне слике у лабораторији, леукоцити често нису повећани. Радиолошки снимак показује нежне, заправо прозрочне промене. Имајући на уму да је тешко установити праве проузроковаче болести стандарном бактериолошком обрадом, од велике важности су имунолошке анализе из крви.

Без обзира на то што су симптоми код атипичне упале плућа мање изражени, то ни у ком случају не значи да је реч о мање опасном обољењу. Напротив, атипично запаљење плућа, изазвано хламидијом коју, најчешће, преносе птице, или легионелама углавном «расађених» из нечишћених односно загађених клима-уређаја, није никако за «потцењивање». По правилу, ови узрочници не нападају само плућа већ и јетру, бубреге и мозак. Опште стање оболелог је прилично тешко и захтева интензивно болничко лечење. И ако се, на основу анализа и налаза, посумња на «атипичну» упалу плућа, прописује се друга врста антибиотика, различита од оних којима се лече пацијенти са «типичном» упалом дисајних органа. Међутим, и за једну и за другу врсту поменуте болести особено је то што, углавном, захтева дуготрајно стационарно лечење.

Т. Кршић

Због хидро-дијете оштетила мозак

Британка **Даун Пејџ** (52), која је на наговор своје нутриционисткиње **Барбаре Неш** седам година држала «чудесну хидро-дијету», због чега је претрпела оштећење мозга, добила је од осигуравајућег друштва одштету од 800.000 долара. У питању је дијета која укључује енормне количине воде због чега је Даун Пејџ прво почела неконтролисано да повраћа, а затим је добила епилептички напад који јој је оштетио концентрацију и говор.

Прва беба из епрувете напунила 30 година

Луиза Браун, познатија као прва беба из епрувете, 25. јула напунила је 30 година. Њено рођење је својевремено отворило врата милионима неплодних парова да добију дете путем оплодње ин витро. Према проценама стручњака, од 1978. године у свету је рођено више од три милиона беба из епрувете. Луиза Браун, данас са мужем и сином, који је зачет природним путем, живи у енглеском граду Бристолу.

Метадон лечи леукемију?

Како је показала најновија студија немачких научника са Универзитета у Улму, метадон, лек који се користи за лечење зависника од хероина и других опијата, показује обећавајуће резултате у лечењу леукемије.

Како су навели немачки истраживачи, метадон убија ћелије леукемије, док здравим крвним ћелијама не наноси никакву штету. Такође, био је делотворан и у уништавању ћелија леукемије отпорних на хемотерапију и зрачење.

Много или мало сна повећава ризик од шлога

Превише или премало сна повећава ризик можданог удара, резултат је студије која је обухватила више од 93.000 жена. У овако обимном истраживању научници су дошли до закључка да су жене, које су редовно спавале више од девет сати током ноћи, имале од 60 до 70 одсто већи ризик од можданог удара у поређењу са онима које су спавале седам сати. Ризик је био већи и за 14 одсто жена које су редовно спавале шест сати или краће, у поређењу са онима које су спавале седам сати.

Грешке при узимању лекова

Испитујући две хиљаде људи који у својој терапији користе лекове, енглески научници дошли су до сазнања да готово петина њих погрешно узима лекове. Грешке су се најчешће очитовале код старијих људи којима је прописано више медикамената, а које су они, углавном, неправилно дозирали, нису их узимали у одређено време – пошто нису разумели натписе на кутијама у којима су били упаковани.

БРИТАНИЈА ЗАПОЧЕЛА РЕЗОВЕ У СИСТЕМУ СОЦИЈАЛНОГ СТАРАЊА

Држава неће више да буде дадилња

Средином века мораће да се ради и до 70 година, а они који тврде да не могу да нађу посао своје надокнаде одрађиваће – добровољним радом

Реч «пензија» слично се изговара и има исто значење у већини европских језика. Можда и због истог порекла – латинског – а можда и због праксе: пензије, као редовно обезбеђивање средстава за живот оних који, због година, више не раде, прве су увеле Британија и Француска, мада се за тако нешто знало још у Старом Риму, истина само за остареле и онемоћале војнике...

Британија се хвали да је прву старачку (државну) пензију за оне који нису имали ниједну другу, увела тачно пре сто година, 1908. Ово се протеклих недеља често помињало, у контексту расправа о промени тог система, а које треба да трају «и следећих сто година».

Као и већина еропских земаља (а рекло би се да има мало изузетака и у остатку света), и Британија је заокупљена прилагођавањем свог пензијског система

новим демографским околностима: чињеница да и њено друштво рапидно стари, да се све дуже живи, и да су пензијски фондови под све већим стресом. Постојећи трендови сугеришу да ће око 2060. Британија имати и популацију 120-годишњака, што значи да они већ сада примају пензију – и да ће је примати готово половину свог живота.

Реформа, други део

Озбиљан реформски захват у Британији је начињен прошле године, а овог лета је у центру пажње други корак реформе, који је ушао у парламентарну процедуру. Његов стратешки правац је да појединци много више него послодавци или држава брину о томе од чега ће живети кад престану да раде, што значи да ствара услове и подстицаје да се више штеди.

Предвиђа се и помоћ онима који скромно зарађују, док се послодавци обавезују на минимум доприноса, који ће износити три одсто од бруто зараде запосленог. Томе ће један одсто додавати држава, кроз форму пореских олакшица, док ће запослени сами морати да издвајају још четири одсто – што би требало да гарантује да се, кад за то дође време, бар преживљава.

Највише публицитета изазвале су, пак, најаве да би до средине века (2046) доба за одлазак у пензију могло да се подигне на чак 68, па чак и 70 година (због поменуте процене да ће се просечан животни век дотле знатно продужити). А све ове мере би почеле да се примењују од 2012.

Реформа пензијског система у Британији је, међутим, само део реформе целокупног система социјалног старања,

која обухвата и оне који нису у добу за пензионисање. Пензионерски проблем је, истина, најакутнији (око два и по милиона пензионера или више од петине свих старијих од 65 година спада у категорију сиромашних који муку муче да саставе крај с крајем и плате основне рачуне), али не малу дебату изазвало је и настојање лабуристичке владе да се изврши нека врста генералног ремонта и британске «државе благостања».

Проређивање нерадника

Главни циљ је да се драстично смањи број оних који живе не од свог рада, него од помоћи државе: незапослени, инвалиди и други који су привремено радно неспособни из многих разлога, укључујући ту и наркомане.

Једна од кључних мера је тако да они који не раде више од две године, буду враћени међу оне који зарађују. Незапослени ће тако морати да се преквалификују, а зависници од дрога да се лече, према плану који је Парламенту предочио **Џејмс Прунел**, државни секретар за рад и пензије.

Од лекара ће бити затражено да поопштре критеријуме по којима су досад давали дијагнозе да је неко радно неспособан. Они са трајним инвалидитетима биће издвојени у посебну категорију и наставити да примају помоћ, док ће они који су само привремено неспособни бити натерани да се послу врате чим престану разлози за њихову привремену инвалидност.

Влада верује да ће поопштравањем медицинских критеријума за радну неспособност у идућих седам година број оних који примају помоћ по том основу бити смањен за један милион. Верује се, наиме, да многи злоупотребљавају могућност да, уместо да раде, буду издржавани, о чему сведочи и статистика. Док је радно неспособних пре 30 година било око 700.000, данас их је више од два и по милиона.

Новост је и да ће они који надокнаду за незапосленост примају више од две године, морати да годишње бар месец дана добровољно раде у локалним заједницама, док ће наркомани бити обавезани да пријаве своју овисност и подвргну се лечењу, како би наставили да примају помоћ као радно неспособни због коришћења кокаина или хероина. Таквих је, како се наводи, око 240.000, од којих се око 100.000 уопште не лечи.

Циљ државе је да запосленост подигне на 80 одсто становништва у радном животном добу, са садашњих 75 одсто. И да престане да буде дадиља, бар на начин на који је досад била.

Милан Бекин

Одбегла шимпанза разоружала потеру

Да уместо потере, наоружане специјалним пушкама, једна банана може да реши проблем, показао је недавно случај одбегле шимпанзе у једном зоолошком врту у Јапану.

Мужјак шимпанзе успео је да једном од чувара отме специјалну пушку за успављивање, коју је потом бацио на земљу, али је на крају решио

да сиђе са крова када му је понуђена банана.

Хумором на свој рачун освајају жене

Хумор на сопствени рачун за мушкарце представља још један начин за завођење жена, показало је научно истраживање недавно спроведено у Америци.

Гил Грингорс, научник са универзитета у Новом Мексику, тврди да спремност мушкараца да признају своје мане на начин који засмејава околину, у очима жене, представља најпривлачнији

вид хумора. А они мушкарци који коректно упражњавају ову врсту хумора, међу женама важе за најпривлачније и најпожељније.

Међутим, др Грингорс и његов тим, такође, упозоравају да овакав начин хумора није увек поуздано «оружје» и да носи одређене опасности.

Отворен конкурс за астронауте

Европска свемирска агенција, која има седиште у Паризу, објавила је конкурс за нове космонауте, први у последњих 15 година.

У условима конкурса се наводи да кандидат мора да има између 25 и 37 година, пилотску дозволу,

научно образовање и да, осим енглеског, говори и руски језик.

У Агенцији процењују да ће стићи између 25.000 и 50.000 пријава.

БЕЛА ПАЛАНКА

Излете сви воле

Иако општина Бела Паланка и регион у коме се она налази спадају међу најсиромашније у земљи, белопаланачки пензионери своје дане проводе у дружењу и на излетима, кад год им то време дозвољава.

Организују се кратка путовања до многих занимљивих места у Србији, а тренутно се припремају за обилазак Бабиног зуба, на Старој планини.

Важно је осмислити дружење

Иначе, овдашњи пензионери радо читају «Глас осигураника», а нарочито им је занимљива рубрика «Здравствено око» јер има корисних ствари које тако сазнају.

Т. Р.

ВЕЛИКО ГРАДИШТЕ

Станимир чува своје стадо

Једина брига да нека не одлута

Пензионерски дани **Станимира Јонића**, бившег шефа железничке станице, одвијају се у близини пруге. Али, са возовима више немају никакве везе, сем што их испрати погледом. Станимир, наиме, на ливадама чува своје стадо, козе и овце, што му, после бучног радног века, како сам каже, изузетно прија, а уједно омогућава и допуну пензијског чека, који и није баш «издашан».

У природи, уз своје стадо, заборавља на све и једино о чему брине је – да му нека овчица не одлута.

С. П.

ШАБАЦ

Сликама улепшавају дане

Сликарска колонија «Река пријатељства», коју већ шест година за редом организују шабачки Геронтолошки центар и Удружење ликовних стваралаца Шабача, и ове године је одржана у кругу Геронтолошког центра. Учествовало је 12 сликара: **Драган Стојковић, Слободан Јаковљевић, Весна Смиљанић, Светлана Жегарац, Ђурђијана Гајић, Весна Степановић, Новица Костић и Стојан Исаиловић** из Шапца, као и **Горан Кулезић, Зорица Рајкова Лукић и Милош Ђирковић**, са стране, мајстор фотографије, **Милојко Марковић** из Лознице и гошћа из Мађарске, **Јулијана Илеш Мајор**.

Као и ранијих година, сва урађена платна у овој једнодневной сликарској колонији биће у октобру, у време акције «Месец солидарности са старима», изложени у галерији Геронтолошког центра и, као поклон, остати овој установи за збрињавање старих.

Б. Радовановић

РАЧА КРАГУЈЕВАЧКА

Очекују чланове из сеоских насеља

Омасовљење је један од кључних задатака Општинске организације пензионера у Рачи Крагујевачкој.

На подручју ове шумадијске општине живи преко хиљаду пензионисаних особа, али је учлањено око 400. У плану је формирање огранака у сеоским насељима са циљем да се сви пензионери укључе у рад Општинске организације.

– Интересовања има прилично, поготово од кад смо боље организовали снабдевање наших чланова животним намирницама и огревом – истиче **Радомир Миловановић**, председник Општинске организације пензионера у Рачи Крагујевачкој. – На томе ћемо радити «пуном паром» тако да ћемо, надам се, до Нове године у рад Општинске организације укључити пензионере из свих 16 села наше општине.

Планирано је и неколико излета током августа и септембра до православних светиња у Србији и Црној Гори. У припреми је и узвратна посета пензионерској организацији Беле Цркве с којом сарадња тече више од једне деценије.

Радомир Миловановић

Д. Јанојлић

ВРАЊЕ

Усамљени и заборављени

Драгица и Стојан Ђорђевић

Да нема само у забаченим селима људи «које је и Бог заборавио», сведочи пример **Стојана и Драгице Ђорђевић**, којима иако живе у самом центру Врања, нико не отвара врата. У ствари више животаре у подруму трошне куће, без наде и нарушеног здравља.

Стојан је пун радни век провео као возач, а сада са пензијом од 15.000 динара издржава себе и слепу супругу. Сматрају да им је место у неком дому за старе, али за то немају довољно новца, па се надају да ће нека институција, када сазна за њихове проблеме, покушати и да их реши.

Р. Станојковић

БЕОГРАД

Три хуманитарна концерта

Дневни центар и Клуб за старије «Раковица 1», у саставу пословне јединице Дневни центри и клубови Београд, ради преко 11 година и има више од 400 чланова. Годишња чланарина износи само 100 динара, а цене кафе, чаја и сокова су регресирани. Тако, на пример, кафа кошта пет динара. Са клупском картом, чланови могу користити услуге свих клубова у Београду, Младеновцу, Лазаревцу, Обреновцу, Сопоту и Гроцкој.

Свакодневно у раковички клуб долази 50-70 људи, друже се, играју шах и карте, али испољавају и креативни рад. У Клубу постоји ансамбл «Кошута», певачка група, а и фолклорна секција, којом руководи **Бојана Миловановић**.

– Оно што посебно негујемо јесте – принцип солидарности и хуманости. Обилазимо болесне и старије непокретне особе пружајући им медицинску помоћ у границама наших могућности – каже социјални радник **Мирјана Вукашиновић**.

Понедељком од 9 до 11 часова, једном недељно, медицинско особље Дома здравља «Раковица» члановима Клуба мери притисак, а једном месечно проверава количину шећера у крви. Разуме се, бесплатно.

У последње две године у Културно-образовном центру «Раковица» одржана су три хуманитарна концерта. Приход с првог концерта додељен је деци са Космета, с другог за изградњу Авалског торња, а с трећег за завршетак Сигурне куће.

Треба рећи и то да 18 диплома и захвалница, добијених за хуманитарни и креативни рад, красе просторије Клуба за старије «Раковица 1».

П. Кнежевић

РАБРОВО

Пише, глуми и пеца

Љубодраг Милорадовић, који је радни век провео као учитељ у Раброву (општина Мајданпек), пензионерске дане користи за писање монографија. Објавио је једну, «Духовни и културни живот Раброва, од 1928. до 2000. године». Друга, «80 година фудбалског клуба РСК», поводом јубилеја сеоског клуба у плодној долини Пека, још није штампана, траже се спонзори.

Вредан пензионер не седи скрштених руку. Пише трећу, «Хроника села Раброва», у којој ће обухватити све области сеоског живота.

Хобији су му глума у аматерском сеоском позоришту, риболов и гајење кунића.

С. Пупазић

Никад не седи скрштених руку

ПИРОТ

Дружење са Новопазарцима

Општинска организација инвалида рада Пирот организовала је, за своје чланове, дводневни излет до Новог Пазара. Била је то узвратна посета, јер су Новопазарци боравили у Пироту овог пролећа.

На путу ка свом циљу, пиротски пензионери су обишли манастире Ђурђеви Ступови и Сопоћане. После целодневног

Размењени поклони

дружење и ноћења у Новом Пазару, Пироћанци су, у повратку, били на Копаонику и у Матарушкој бањи.

Следећи сусрет је заказан за 28. август у Пироту, јер је тада у овом граду и вашар.

О. И. Р.

САВЕЗ ИНВАЛИДА РАДА У СРЕМСКОЈ МИТРОВИЦИ

Послали писмо, чекају одговор

На различите начине помажу инвалидима јер су они у процесу транзиције најгоре прошли

Разноврсне активности, којима се баве чланови Савеза инвалида рада из Сремске Митровице, поуздан су знак да се у овој организацији добро ради. Неколико комисија, као и Актив жена «Треће доба», основан пре две године, планирају задатке који воде ка бољој организованости, пристојнијој егзистенцији и снабдевању, укључивању у друштвени, културни и спортски живот, здравственом просвећивању и превентиви, и доступности свих важних информација путем радиоталаса.

Са инвалидима рада, под истим кровом, налази се и Општинско удружење пензионера. Многе активности су им заједничке; сарађују и допуњују се у раду, друже и примају госте. Осим довољног броја просторија, имају и лепу салу за дневни боравак, као и велику, уређену терасу коју већ годинама желе да наткрију. Јер се сада, у време врелих или кишовитих летњих дана, на њој не може седети.

– За око 200.000 динара, колико нам треба да је покријемо – каже председник **Љубомир Самарџић** – уредили бисмо терасу тако

Са излета на Обедску бару

да би наши чланови могли да је користе од пролећа до касне јесени. Али никако да нам новац претекне и за то, пошто гледамо да сиромашном чланству што више помогнемо – бесплатним бањама, пакетима хране, плаћањем лекова и неких лекарских интервенција.

Помажемо инвалидима који су у транзицији најгоре прошли, јер су отпуштани као технолошки вишак, били на Тржишту рада, прешли на привремену инвалидску пензију од 50 одсто... Слабо их ко упућује у њихова права па се обраћају нама, и на том пољу смо досад одиста много урадили – напомиње Самарџић.

Послато је циркуларно писмо свим послодавцима и инспекцијама, подвлачи председник овог Савеза, упозоравајући да се због недовољног коришћења заштитне опреме непрестано регрутују нови инвалиди.

– У нашем граду само су комуналци опремљени како треба. Да су бар у Пензијском закону, као у другим земљама, задржане различите категорије инвалидности – истиче он – све би било много другачије. Преостаје нам само да се уздамо у најављене измене Закона о ПИО.

Актив жена «Треће доба» подигао је квалитет бриге о члановима у здравственој и социјалној области.

Осим предавања о важним здравственим темама, три пута годишње се организују превентивне и бесплатне лабораторијске претраге. Посећивање болесних и непокретних, а и сиромашних чланова представља њихову редовну активност. Они здравији иду на излете, спортска такмичења и дружења. За ручне радове одлучују се, углавном, жене које су недавно приредиле изложбу «Јефимијини снови» и која је била изузетно посећена.

– Сваког уторка – каже **Злата Захорјански**, председник Комисије за информисање – од 18,20 до 19 часова на РТВ «М» Сремска Митровица иде наша радио емисија «Време за озбиљне теме». У њој говоримо о свему што радимо, тако да су наши суграђани на време обавештени о свим дешавањима. Захвални смо људима из радија «М» који су омогућили да непокретни и болесни људи буду упознати са новостима из организација инвалида и пензионера, али и могућностима за остваривање неких права.

И. Митровић

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Фотоапаратом кроз деценије

Радосав Урошевић-Рацко, пензионер из Церовца код Смедеревске Паланке, већ 66 година другује с фотоапаратом и за то време овековечио је многе занимљиве људе и догађаје. Свој први фотоапарат набавио је још 1941. године и то – за килограм дувана:

– У просторији у којој сам и спавао, инсталирао

сам «лабораторију» за израду слика. Она је била прилично примитивна, али је функционисала. Собу сам замрачио, а пошто моје село није имало струју, користио сам дневну светлост, кроз шуберче које ми је направио сеоски столар – прича Рацко Урошевић.

Сликање је постала сензација у селу, фотографисао

је веридбе, прошевине, свадбе, заветине, породична славља...

Ни у другим приликама није се одвајао од апарата. Тако је једини 1945. године фотографисао прелазак 1.200 регрута, углавном Срба, преко Албаније на путу ка Дубровнику.

Фотографисао је и на Сремском фронту, а најжалије

му је што се том првом апарату касније «изгубио сваки траг» – свима га је позајмљивао, а неко је «заборавио» да га врати.

Било је касније других апарата и камера, забележени су многи догађаји, али за тим првим, сада потпуно превазиђеним апаратом и данас жали.

Д. Јанојлић

ПРИЧАЛА МИ МОЈА БАКА

Станлио и Олио

Како смо се само, чедо моје, смејали њиховим неспретностима, и увек жалили оног мршаваг којег је онај дебели за све кривио

Ни родила се ниси била, љуби те баба, кад смо ономад лепо живели... Уместо ових политичких емисија и свако-мало избора, седели смо са комшилуком, ишли у посете фамилији, корзирали се по шору, слушали преносе парада и утакмица на радију, а кад је у кућу Миленковића стигао телевизор, цело село је тамо ишло, к`о на вашар!

Највећма сам ти на том црно-белом телевизору волела филмове са Станлијем и Олијем. Нит је било боје, ни речи, ни слова. Музика у позадини пратила је њихове доживљаје – један мршав, други дебо, а обојица комични!

Како смо се, чедо моје, слатко смејали њиховим неспретностима, и увек жалили оног мршаваг Станлија, кога је Олио увек за све кривио. Јер, дебели је био главни.

О, те филмове не приказују више често на телевизији, али су нам се, све ми се чини, у живот уселили. Дебели и мршави.

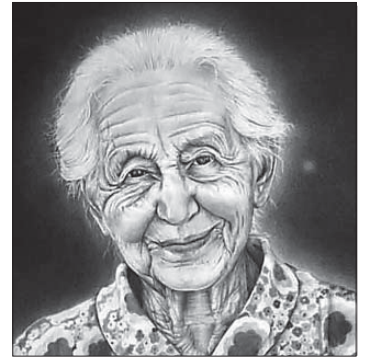
На свету је данас преко 820 милиона неухрањених – пола од тога су земљорадници, око 30 процената је оних који живе од риболова, а градске сиротиње око 20 одсто. До 2050. године број гладних у градовима биће удвостручен, прогнозирају они који се тиме баве, напомињући да се од

30 најгладнијих држава чак 22 налазе у Африци.

Ове, храном и којечим сиромашне државе више од пола века гледају у светску организацију за храну ФАО, очекујући од тих плаћених стручњака и савете и помоћ. Али, како ствари стоје, та агенција је бунар без дна у који се убацују новци близу 200 чланица, а од кога сиромашни свет нема користи. Чак је 70 одсто савета које је ФАО дала афричким земљама током серије разорних суша крајем 20. века било погрешно, пише један британски часопис.

Јер, ту агенцију су створиле богате земље које стално `оће да буду још богатије, а да сиромашни и даље, и у све већој мери зависе од њихове «помоћи». Баш сам скоро читала како су Американци великодушно препоручили и испоручили генетски модификовано семе неразвијенима, као решење њиховог мањка хране. У Етиопији је, на пример, пре неколико година, после велике суше, као помоћ сиромашним сељацима раздвојено генетски модификовано семе житарица. Стигла је само једна жетва. Али, да би посејали семе за нову жетву, сељаци су прво морали да плате ауторска права страним компанијама, а и семе није хтело да никне без посебног ђубрива, инсектицида, хербицида и осталих шпеција које производе те компаније! Олио је опет «прешао» Станлија.

И док у свету стотине милиона житеља ове Планете гладује или умире празног стомака, док у сиромашним земљама људи троше цео приход само на куповину хране, богате земље тек мали проценат прихода дају

на храну – Немачка 10, а Америка мање од осам одсто. Ето, чула сам да су тамо цене хране сличне као у Србији, али су зараде десет пута веће.

Зато осим неухрањених, свет има готово исти број милиона гојазних људи који својим богатим државама праве све веће проблеме. Није ствар у храни – имају они много више него што треба, него у повећаним трошковима државних фондова здравствене заштите! Јер, вишак килограма доноси вишкове шећера и масноће у крви и друге поремећаје, па ондак људи испитују ово и оно, снимају све органе редом, уместо да се мало више крећу, а мање седе пред телевизором, грицкају и пију без престанка, а штогод да принесу устима, све пуно конзерванса!

Е, сад се власт досетила да донесе закон (у држави Мисисипи) којим забрањује да у ресторанима служе храну гојазним гостима. Не знам, чедо моје, оћеду ли метнут какву вагу пред врата, ди би се гости мерили под будним оком шефа сале, и какви су им прописи у детаље. Али знам да то није дискриминација (пошто то не постоји у западној демократији) него брига државе за здравље пореских обвезника.

У складу са тим је и, они кажу, «дизајнирање стојећих радних јединица», ди ће службеници који су до сада седели морати да стоје, а можда и трче у месту, како се не би угојили. Јер, ако је кривац седење, решење је стајање.

И опет, црно и бело, и још једном Станлио и Олио. Само што више ништа није смешно.

Унука ИКА

ФИЛОЗОФИ ОПШТЕ ПРАКСЕ

Све ти је то живот

Лане ми је било криво што ниједна крушка на мом викендашком плацу није родила, а сада, замислите, помало ми је криво што су све крушке родиле, па не знам шта ћу с њима. Једем, кувам компот, џем, нудим комшилуку, родбини и, опет, вишак родних крушака. А у Срему сам видео како несрећни ратар истоварује пуну приколицу непродатих лубеница у јарак, док његов комшија храни свиње, такође непродатим, дињама. У исто време, неки мусави клинци у ромским насељима у Београду, жељни и лубеница и крушака, а у Африци ти исти клинци жељни хлеба. Ето, то је тај савремени свет: неко има и не зна шта ће, а неко нема и гладује. А све би се решило да су нафта и остала горива јефттинији, уместо све скупљи. Јер, јефтино гориво би бар делимично решило проблем хране у свету, пошто би транспортни авиони чешће летели изнад гладних афричких пустиња. Али, некоме то не одговара и зато ми једино остаје да се и даље љутим на све оне који на разне начине подижу цене нафте са једном једином жељом да имају још више, а већ и сада имају превише. Док не осете оне муке које владају једном половином овог нашег модерног света. Они је већ осећају, али колико чујем и читам, засад нису забринути. Лече се таблетама новог профита.

Борос

Праведно – неправедно

Читам и слушах последњих дана свуда, па и у «Гласу осигураника», предлоге да обећано септембарско повећање пензија не буде за све, већ само за оне који примају испод просека, то јест уравниловка до просека. Има и других идеја: повећати пензије до 12.000 динара само онима који од ње издржавају још неког, те не треба повећати пензију ономе ко је здрав, већ само непокретнима (који посебно добијају новац за туђу помоћ и негу што се не помиње) и још много других. Можда оне и нису лоше, а да ли су праведне? Треба знати да је много теже бити праведан, него добар.

Пензије су одређене на бази радног стажа и плата данашњих пензионера, а плате су одређиване на бази сложености послова, стручне спреме... Па, зар је праведно да они са малим радним стажом, и они који су радили просте послове, имају једнаке пензије са онима који су радили пун радни век, на руководећим местима, на којима се тражило веће знање и одговорност? Па зар је поштено да они који имају неједнаке плате и радни стаж добију једнаке пензије?

Садашње разлике у пензијама морају бити наука данашњим радницима како треба да раде и евентуално уплаћују и додатни новац за пензију.

А пензије су сада свима нама мале и због високог раста цена, па би протест пензионера требало усмерити на оне који су дужни да брину о стандарду свих грађана. Данас се у нашој држави догодило чудо да мале пензије постају све мање, а динар нам јача. Ми, пензионери, морамо бити искрени и признати да данашњи радници раде више него ми некада, а многим плата не достиже просек пензионера!

**Живко Росић,
Доња Бадања**

ПИШИТЕ НАМ,

Драги читаоци,

Ово је простор намењен Вашим писмима. Пишите нам шта Вам се у нашем и Вашем листу допада, а шта би могло да буде боље, шта бисте волели да прочитате или да саопштите другим читаоцима.

Адреса је Булевар уметности број 10, 11070 Београд, или електронском поштом, на proffice@pio.rs

Ни старо није за бацање

Видим да читаоци пишу овде о ономе што их мучи, па реших да и ја мало «олакшам» душу, када је о мом граду, Зајечару реч.

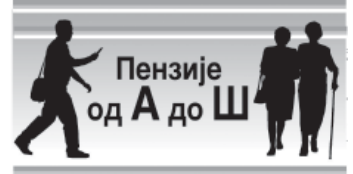
Ево, већ други мандат нам општинско руководство уређује град. Центар дотеран као што одавно није био, све поплочано, цвеће на сваком кораку, додуше «прописане» мушкатле (председник општине наредио то цвеће и ниједно друго), али боље и тако него коров и ђубре. Уређена Попова плажа, до недавно зараза и ругло, на Краљевици, десет минута пешице од центра, скијашка стаза са новим ски лифтом.

Све лепо и ново, док се не крене од центра ка периферији. Улице и тротоари катастрофа, ноге да поломиш, светла ту и тамо. Добро, схватам, не може све одједном, прво оно што

гостима показујемо, па после оно што ми сами гледамо. Али, гостију је највише било на, некад чувеној, зајечарској «Гитариади», рок фестивалу, где су се млади афирмисали, а познати отимали да учествују, која је трајала и по недељу дана, а ове године – цео један дан и то на месту где никад пре није била, не могу ни овдашњи да се снађу, а тек они малобројни са стране!

Пишем ово само да бих рекао да ни ја, а ни већина суграђана, нема заиста ништа против бољег, лепшег, уређенијег и новијег у граду, али сматрамо да ни све старо није за бацање, већ да би и од тога по нешто требало чувати и неговати. Будућности ради, ако већ не и садашњости саме.

**Б. Панић,
Зајечар**

-0-

«OASDHI» програм социјалног осигурања

је програм социјалног осигурања који се користи у САД. Програм социјалне сигурности, скраћено «OASDHI» (енгл. «Old age, Survivors, Disability, Health Insurance»), обухвата «програме социјалног осигурања старих, дуговечних, онеспособљених особа за рад и здравствено угрожених особа». Овакав програм социјалног осигурања конципиран је са циљем да решава комплексне социјалне проблеме које је иначе веома тешко осигурати самостално и обезбеђује основну економску сигурност популације.

Обавезно осигурана лица

према Закону о пензијско-инвалидском осигурању су: запослени, лица која самостално обављају делатност и пољопривредници. Ако лице истовремено испуњава услове за осигурање по више основа, основ осигурања одређује се на тај начин што постојање осигурања по једном основу искључује осигурање по другом основу. Приоритет је утврђен следећим редоследом: осигурање по основу радног односа (запослени), осигурање по основу бављења самосталном делатношћу и осигурање по основу пољопривреде.

Обавезно пензијско и инвалидско осигурање

је један од облика социјалног осигурања чија је основна улога да осигуранцима и члановима њихових породица, по основу рада и уплата одговарајућих доприноса, обезбеди материјалну и социјалну сигурност за случај старости, инвалидности, смрти и телесног оштећења.

Обвезник доприноса у систему пензијско-инвалидског осигурања

је осигураник и послодавац или исплатилац прихода, на чији терет се плаћа допринос.

(Извор: «Речник појмова из пензијског осигурања», аутора др Јелене Кочовић и др Татјане Ракоњац-Антић)

ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ СВОЈА ПРАВА

Докуп стажа

Поводом актуелизовања откупа стажа као једног од начина решавања проблема вишка радне снаге, напомињемо да је овај институт постојао у Закону о пензијском и инвалидском осигурању до 31. 12. 1996. године. Било је могуће да се осигуранику коме недостаје до пет година радног стажа за испуњење услова за пензију, откупи радни стаж. Допринос за пензијско и инвалидско осигурање најчешће је уплаћивала радна организација код које је осигураник био запослен. Ово је подразумевало да су испуњени услови по питању година живота за одлазак у старосну пензију, осим када се откуп стажа вршио до 40, односно 35 година стажа осигурања, за шта није било потребно да се наврше одређене године живота по тадашњим прописима. Сада је ситуација донекле другачија, јер осигураник мушкарац и жена морају да наврше минимум 53 године живота, да би са 40, односно 35 година стажа осигурања остварили право на старосну пензију.

Да ли ће се предстојећим изменама Закона о запошљавању поново увести институт докупа стажа и на тај начин омогућити регулисање права радника који остану без посла, видећемо. У сваком случају, то ће отворити многа питања, а најпре шта са великим бројем незапослених који су до сада искористили све законске могућности, по важећим прописима, а којима такође недостаје до пет година стажа осигурања да би остварили своје право на пензију. Поставља се питање ко ће њима евентуално докупити потребан стаж, јер су они већ финансијски исцрпљени да би сами себи докупили стаж.

Учешће у рату

Љиљана Митровић – Београд: Имам 54 године живота и 16 година и 10 месеци ефективног радног стажа, па ме интересује када ћу испунити услове да постанем корисник старосне пензије по основу година старости?

Такође, молим Вас за одговор да ли се ратни стаж у трајању 3 године и 10 месеци, који је признат решењем од стране Фонда ПИО, рачуна у укупан стаж и да ли то значи да ће крајњи стаж износити 20 година и 8 месеци?

Одговор: Како Ви сада имате тек 54 године живота, моћи ћете да поднесете захтев за старосну пензију тек када навршите 60 година живота. У том тренутку биће Вам довољно Ваших 16 година и 10 месеци радног стажа да испуните законски услов, јер закон предвиђа најмање 15 година стажа осигурања.

Наравно да ће Вам се урачунати и као укупан пензијски стаж признати и посебан стаж у трајању од 3 године и 10 месеци, те ће Вам се пензија одредити на основу укупно признатог радног стажа.

Породична пензија

Драгослав Живковић – Сремчица: Моја кћерка користи породичну пензију после смрти моје супруге, од 2000. године. Сада има 24 године и очекује да дипломира средином 2009. године. Ја, њен отац, остао сам без посла после стечаја банке у којој сам био запослен. Сада сам на бироу и имам 57,5 година живота. Да ли имам право да наставим породичну пензију када моја кћерка изгуби тај статус?

Одговор: Ви не само да имате право на породичну

пензију када кћерки престане право на пензију, већ можете одмах да се уз дете укључите у право на породичну пензију, сем ако не користите право на стаж и накнаду код бироа. Када детету престане право због завршеног школовања, или због навршених 26 година живота, Ви имате право да наставите коришћење породичне пензије. Када се стекну услови за Вашу старосну пензију, моћи ћете да бирате ону која је за Вас повољнија.

ВИ ПИТАТЕ «ГЛАС ОСИГУРАНИКА» ОДГОВАРА

Весна Вићентијевић,
Сектор за односе с јавношћу

Рад у Словенији

Драгица Стаменковић: Мој отац има 40 година стажа и 60 година живота, од чега две године стажа у Љубљани. Међутим, пошто је радио пре 1970. године, у ли-стингу ПИО се не види тај стаж. Интересује ме како може проверити да ли је уплаћен тај стаж како би био сигуран приликом подношења захтева за одлазак у пензију? Такође ме занима да ли је стаж остварен у Љубљани могуће одвојити и како?

Одговор: Немојте бринути за стаж до 1970. године. Ако је уписан у радну књижицу, он је сигурно регистрован и у матичној евиденцији РФ

ПИО као податак о стажу – такозвани образац ПС.

Што се тиче стажа од две године у Републици Словенији, ако је навршен до 25. 06. 1991. године, биће признат као стаж осигурања у Словенији, али било би добро да пре подношења захтева за пензију прибавите оно што је регистровано у њиховој евиденцији, ради бржег регулисања права на пензију.

Када буде потписан споразум о социјалном осигурању и са Републиком Словенијом, по основу ове две године радног стажа биће признато право на сразмерни део пензије по словеначким прописима.

Незапослен и болестан

Снежана Кнежевић – Сурчин: Мој супруг је радио у ИПМ Змај Земун. Узео је отпремнину приликом продаје Змаја 2003. године и тако постао незапослен. У том тренутку имао је око 28 година стажа. Сада има 55 година живота. Да ли може по било ком основу да добије пензију пре навршених 65 година живота? Напоменула бих да има и здравствених проблема па ме занима коме да се обрати за евентуално остваривање права по том основу?

Одговор: Ваш супруг свакако нема могућности да оствари право на старосну пензију пре 65. године живота. До тада треба да протекне још 10 година. У том међупериоду,

најбоље би било да се запосли и ради свој посао, за шта постоји мала вероватноћа. Здравље му је већ нарушено, највероватније са тенденцијом погоршања. То указује да ће бити принуђен да затражи инвалидску пензију пре него што оствари старосну пензију. Уз напомену да право на инвалидску пензију може да оствари само осигураник код кога настане потпуни губитак радне способности, што значи да није способан за обављање било ког посла, Ваш супруг може, уз одговарајућу медицинску документацију, да покуша да оствари ово право. Ако први пут не успе, може да обнови захтев ако дође да погоршања здравственог стања.

ЛИЧНОСТИ КОЈЕ СУ ДОПРИНЕЛЕ РАЗВОЈУ БЕОГРАДА

Велики посед Чеха с Топчидера

Уместо на Запад, у потрази за бољим животом Игњат Бајлони је, на наговор зета, са породицом стигао у Србију

Готово да нема становника Београда који није чуо или не зна за Бајлонијеву пијаци, смештену у самом центру града, која не само својим именом, већ и бројним малим радњама и трговинама, збијеним око ње, помало подсећа на време када је успешну каријеру трговца на овом месту започео **Игњат Бајлони**.

Мада је овај Чех, рођен у Литомишлу, који се бавио кожарским занатом, намеравао да у потрази за бољим животом за своју бројну породицу, супругу и три сина, крене у Америку, послушао је савет свог зета, млинара **Антон Немеца** који је живео у Србији, да «нема боље Америке него што је Србија» па је животни пут, уместо на Запад, усмерио ка невеликој балканској земљи.

Закупио државну воденицу

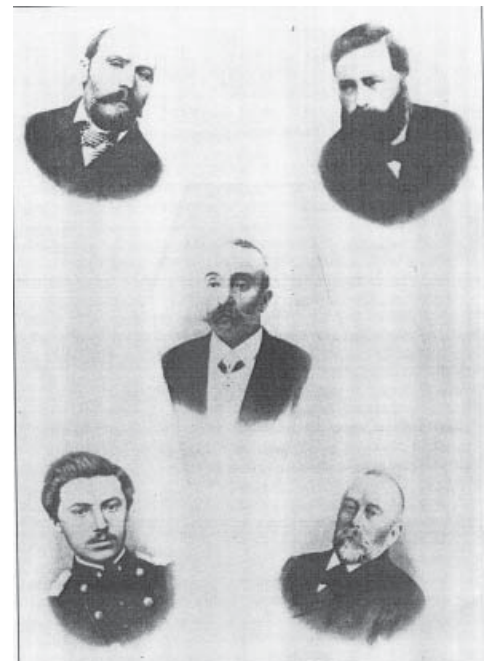
По доласку у Београд, настанио се на Топчидеру и наставио са кожарским занатом, бавећи се истовремено и повртарством. Најстарији син **Васа**, који је изучио пинтерски занат у једној бечкој пивари, почео је да ради у пинтерској радионици у Београду, док се млађи син **Антон** преселио код ујака у Братинац, недалеко од Пожаревца, где му је ујак

закупио државну воденицу и научио га млинарском занату. Најмлађи син **Јаков** који је завршио Војну академију, није био дугог века јер је, непосредно пошто је дипломирао, при јахању пао с коња и умро.

Највећи успех најстаријег сина

Захваљујући предузимљивом зету Антону Немцу који је откупио недовршену зграду на Топцијској пијаци – Хајдук Вељковом венцу, и уредио је као кафану, породица Бајлони почиње да се бави и другим пословима. У овој, касније чувеној гостионици «Бајлони» где су одржаване свадбе, концерти и приређивани ручкови, неуморно су радили Игњат и синови Јаков и Васа, замењујући келнере. Јаковљева жена **Марија** водила је кухињу, а помагали су јој синовци и друга родбина. Убрзо Игњат почиње самосталне послове. За 2.500 дуката купује напуштenu државну воденицу на Млави у Малом Црнићу и даје је на управљање свом сину Антону, изученом млинару. Игњат прихвата новине и на млин уграђује уређај за сејање белог брашна које почиње увелико да продаје по унутрашњости, купује око 30 хектара земље на којој сади винову лозу а почиње и да чува свиње и овце које шаље на продају у Будимпешту.

Средином 1871. године региструје фирму «Игњат Бајлони и синови» која доживљава успех, а који се, са малим прекидом, наставља неколико следећих деценија. Породица Бајлони и даље наставља да купује зграде, млинове и радње. Међутим, у Првом светском рату много тога бива порушено. Ускоро у посед породице Бајлони долази и «Мала пивара», на углу Скадарске и Цетињске улице у Београду коју је држало «Прво пиварско АД», а у чијем је Управном одбору од 1871. године био Јаков Бајлони. Овај, најстарији Игњатов син, пун енергије и издржљивости, олако је улазио у највеће послове и настављао да их успешно води. По функцијама које је обављао, може се рећи, постигао је највише успеха. Изабран је за члана

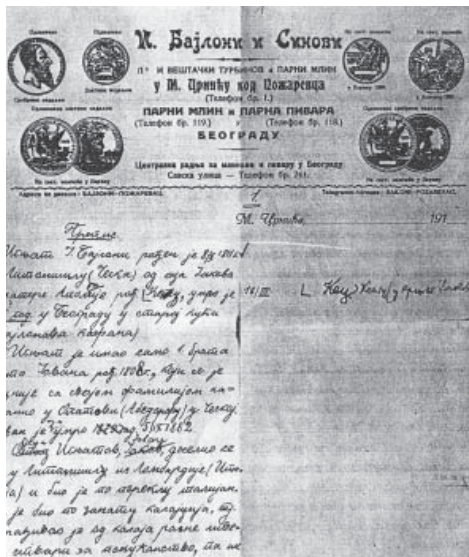
Игњат, Васа, Јаков, Јован и Антон Бајлони

Народне банке (1884) и на том положају остао све до своје смрти, а био је и оснивач и потпредседник Српског бродарског друштва (1902).

Фирма од 90 година

Јаковљев унук Игњат, који је добио име по деди и који је завршио трговачки курс, наставио је од 1897. године да управља пиваром, а од очеве смрти управљао је и свим предузећима породичне фирме. Крајем 1908. године постао је председник новооснованог Удружења индустријалаца, а 1911. године изабран је за члана Београдске индустријске коморе.

Породица Бајлони која се никада није вратила у Чешку већ је од доласка у Београд наставила да живи и ради у Србији, успешно је водила фирму пуних седамдесет година, захваљујући чврстој заједници чланова породице, а то се наставило и двадесет година након што је, 1926. године, исплаћен један од чланова породице.

Факсимил писма познате пословне породице

Р. М.

У кругу двојке

Заиграло ми је лево око. Уписао сам га на фолклор.
Чекајући олимпијске кругове, Београд се сваког јутра буди у кругу двојке.

Горан Докна

Није власт тако лоша

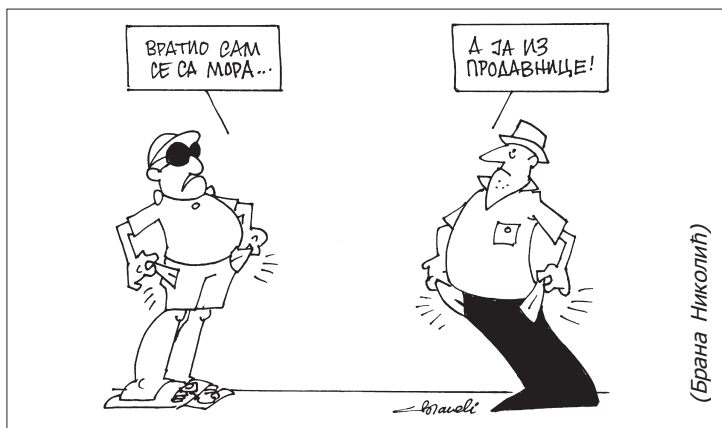
Прећутите ли истину, чућете како се лаж сама разгаламила.

Није власт тако лоша, нарочито ако сте у њој.
 Слободан Дучић

И море је слано

Имао је слуха за све. Уз сваку музику је био коловођа.
Што се купате у сопственом зноју, и море је слано.

Живан С. Филиповић

ВОДОРАВНО: 1. Домаћа перната животиња, кокошка, **6.** Врста речне рибе, **13.** Тестамент (мн.), **15.** Место где се чувају новац и драгоцености, **16.** Река у Египту, **17.** Једна планета, **19.** Популарни назив италијанске фудбалске репрезентације, **20.** Аутомобилска ознака Трстеника, **21.** Трпети под неким тешкоћама, **23.** Јапанска девојка ронилац, **24.** Гњавити непрекидним празним причама, **26.** Град у Румунији, **28.** Носни сугласници, **29.** Хемијски симбол кобалта, **30.** Део Војводине, **32.** Новчана јединица Бангладеша, **33.** Грчко острво у Јадранском мору, **34.** Непрофесионалац, **36.** Гостионица у Италији, **38.** Уништавати, таманити, **39.** Страна мера за тежину.

УСПРАВНО: 1. Највећи и по звуку најдубљи музички инструмент, **2.** Описивање, **3.** Ранији немачки државник, Хелмут, **4.** Орегон (скр.), **5.** Немачки композитор, Роберт, **6.** Органски спој који потиче од других органских спојева, **7.** Иницијали глумице Тривалић, **8.** Временско раздобље, **9.** Сећи, **10.** Проналазак (мн.), **11.** Спољни омотач дрвета, **12.** Највећи старогрчки комедиограф, **14.** Строги староримски цензор, Марко Порције, **18.** Стискати, притезати, **21.** Рушити се, **22.** Постојбина Одисеја, **24.** Професија, мајсторство, **25.** Покрајина у Шпанији, **27.** Притока Неретве, **29.** Обојени црном бојом, **31.** Катран, **33.** Лом, неред, **35.** Хемијски симбол радијума, **37.** Хемијски симбол ербијума.

Р. Јовичић

Молим за реч

Само у Београду има **3.000** телохранила. Нажалост, већини Београђана потребнији су хранила.

Ове године забележен је одличан род пшенице. Прави разлог да хлеб опет поскупи.

С новим путевима слабо стојимо, али су нам зато путарине све веће.

Песимисти кажу да је Будва овог лета била полупразна. Оптимисти се не слажу. Они кажу да је била полупуна.

Дејан Патаковић

Летње мисли

Баш добро што се на пасош чека дуго. Сад имам оправдање зашто не идем на море.

Учинио је патриотски потез. Летује на очевој њиви.

Чудна географска аномалија. Море се све више удаљава од радничке класе.

У таласима поскупљења даве се и непливачи и пливачи.

Душан Старчевић

РЕКЛИ СУ О...

ДРЖАВИ

Ниједна земља и држава не може бити срећна ни правог уважајенија пред свијетом имати, ако нема законика који ће свакојему по правци судити.

Законик књаза Данила, 1855. год.

Ако хоћеш да знаш каква је држава и њена управа, и каква им је будућност, гледај само да сазнаш колико у тој земљи има честитих и невиних људи по затворима, а колико зликоваца и преступника на слободи. То ће ти најбоље казати.

Иво Андрић

Докле год се може видети неко како чека по ходницима општина и судова - државна управа не вреди ништа.

Сен Жист

Преко је потребно да му покажете неки акт - јер вам другачије неће веровати да постојите.

И. А. Иљф

Много је лакше оповрћи - него доказати, оборити него подржати.

Артур Шопенхауер

Владе су једра, народ је ветар, држава је лађа, а време је море.

Л. Борне

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13					14		15				
16				17		18		19			
20			21				22		23		
		24						25			
26	27				28					29	
30				31		32				33	
34					35		36			37	
38									39		

Решење из прошлог броја

ВОДОРАВНО: Рузвелт, распор, игранка, актери, класа, рм, Тарас, Шеки, Лаос, дача, Адо, кантаридин, просторија, холестерол, РКО, алод, Елин, Анам, бивак, ас, екипа, Ева Рас, тарацар, рација, Америка.